

ANALIZA

Działań animacyjnych z rekomendacjami

Grajewo model wspólnotowego zarządzania rewitalizacją
z wykorzystywaniem doświadczeń Turynu”

Dokument sporządzony w ramach projektu „**Nasze Grajewo model wspólnotowego zarządzania rewitalizacją z wykorzystaniem doświadczeń Turynu**” współfinansowanego ze środków *Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój* realizowanego przez Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych – Lidera projektu, Miasto Grajewo – Partnera Projektu oraz miasto Turyn – partnera ponadnarodowego

Opracowała: Dorota Konopka

1. Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest przeprowadzenie **analizy działań animacyjnych** realizowanych w ramach projektu „**Nasze Grajewo model wspólnotowego zarządzania rewitalizacją z wykorzystaniem doświadczeń Turynu**”. Okres analizy obejmuje czas od października 2018 do czerwca 2020 obejmującego przegląd działań animacyjnych skierowanych zarówno do przedstawicieli sektora publicznego, organizacji pozarządowych, jak i mieszkańców Grajewa, które to działania powinny być podstawą wdrażania programów rewitalizacji. Niestety sytuacja pandemiczna COVID-19 w Polsce spowodowała, że bezpośrednie działania animacyjne musiały być wstrzymane od marca 2020 na kilka miesięcy. W dniu 9 czerwca odbyły się pierwsze 4 indywidualne spotkania animacyjne w Grajewie w celu diagnozy sytuacji i omówienia przyszłych planów animacyjnych.

Celem analizy jest również wystosowanie rekomendacji przyszłych działań animacyjnych, które mogą przyczynić się do podwyższenia stopnia intensywności partycypacji poszczególnych uczestników tego procesu, czyli poziomu współdziałania (współzarządzania). Działania animacyjne są wsparciem realizowanego w Grajewie procesu rewitalizacji w postaci „uspołecznienia” realizowanych wydarzeń w mieście oraz nakreślenia rozwiązań służących zwiększeniu zaangażowania i sprawczości mieszkańców miasta.

2. Opis działań animacyjnych

Warsztaty planistyczne z wykorzystywaniem map oraz warsztaty przyszłościowe

W okresie od maja do listopada 2019 roku w ramach działań animacyjnych odbyło się 6 warsztatów wykorzystujących techniki partycypacyjne tj.: **3 warsztaty planistyczne z wykorzystywaniem map** oraz **3 warsztaty przyszłościowe**. Głównym atutem tego przedsięwzięcia było to, że warsztaty miały charakter otwarty i każdy z mieszkańców mógł wziąć w nim udział.

Zainteresowanie i zaangażowanie **warsztatami planistycznymi** było ogromne i zdecydowanie był to dobry wybór animowania otwartości, dyskusji, wymiany poglądów oraz wzajemnego poznania się. Z opinii uczestników wynikało, że jest to dla nich nowa forma aktywności i zdecydowanie lepsza niż bierne metody. W spotkaniach uczestniczył również burmistrz, co na pewno dla wielu uczestników było dobrą okazją do bezpośredniej rozmowy.

Informacja i promocja spotkań była szeroka: od informacji na plakatach, w internecie, portalach społecznościowych, wystosowanych zaproszeń do radnych Rady Miasta Grajewo, co na pewno przyczyniło się do większego zainteresowania. Promocja i dotarcie do jak największej ilości osób powinno być ważną kwestią przy organizowaniu w przyszłości jakichkolwiek spotkań czy konsultacji bezpośrednich. Dobrą praktyką do zachęcenia w udziale w warsztatach były atrakcje w momencie rozpoczęcia spotkania: zapraszanie przechodniów przez maskotkę Wilka, bezpośrednie zaproszenia przez młodzież ubraną w mundury ze Związku Strzelec, zabawy dla dzieci – Bańki mydlane, malowanie twarzy. Ważne jest, aby wyjść do ludzi, zachęcać aktywnie do partycypowania w kształtowanie przestrzeni.

Były to spotkania, które też miały na celu przybliżenie pojęcia rewitalizacji i ich roli w planowaniu zagospodarowania terenu.

Warsztaty planistyczne z wykorzystaniem map dotyczyły:

- budynku po dawnej aptece przy Placu Niepodległości 10 (9.05.2019),
- parku przy ul. Wojska Polskiego, zwanej przez mieszkańców „Parkiem z czołgami” (16.06.2019),
- w Klubie Seniora w Grajewie skierowane szczególnie do seniorów (12.11.2019).

Warsztaty odbyły się w tych konkretnych miejscach, co przybliżyło atmosferę i klimat miejsca.

Celem głównym warsztatów planistycznych z wykorzystaniem map było określenie wspólnej koncepcji zagospodarowania wybranego terenu: rozpoczęcie debaty, poznanie opinii na temat przestrzeni, wypracowanie nowej koncepcji. Całość tego narzędzia partycypacyjnego planowania przestrzeni składała się z trzech faz: diagnozy, projektowania w postaci moderowanych spotkań projektowych oraz wypracowania ostatecznych rozwiązań.

Podczas warsztatów uczestnicy zaproponowali bardzo dużą ilość pomysłów na wykorzystanie tych miejsc, gdzie wiodącymi były: organizacja świetlicy, klubu, miejsca spotkań. Mieszkańcy Grajewa i ci młodszy i starszy, potrzebują wspólnych miejsc spotkań, tego brakuje w mieście. Planowane są dalsze konsultacje ze środowiskiem organizacji pozarządowych oraz miejskimi instytucjami co do dokładnych funkcji i pomysłów na zagospodarowanie i kierowanie tą przestrzenią.

Warsztaty planistyczne skierowane do konkretnej grupy – seniorów pokazały, że grupa ta jest niezwykle zaangażowana, przedstawiła dużą ilość propozycji dotyczących działań Klubu Seniora na kolejne lata. Efektem warsztatów było złożenie projektu w konkursie na organizację Klubów Seniora organizowanym przez Lokalną Grupę Działania – Biebrzański Dar Natury.

W ramach działań animacyjnych przeprowadzono 3 warsztaty przyszłościowe. Jest to metoda prowadzenia dyskusji podczas spotkania. Polega na dialogu między zróżnicowanymi grupami (mieszkańcami, lokalnymi władzami, przedsiębiorcami itd.) w celu stworzenia wspólnej wizji danego problemu, tematyki, obszaru. Zakłada 4 podstawowe fazy: przygotowania, krytyki, utopii i realizacji, czyli wymyślenia konkretnych rozwiązań.

W Grajewie w ramach projektu odbyły się:

- warsztaty: „Wydarzenia społecznościowe i włączanie w nie mieszkańców” (15-16.10. 2019),
- warsztaty: „Animacja społeczna w Grajewie” (4-5.11. 2019),
- warsztaty: „Moje Grajewo za 10 lat” (12-13.11.2019).

Dwa pierwsze warsztaty „Wydarzenia społecznościowe i włączanie w nie mieszkańców” i „Animacja społeczna w Grajewie” były warsztatami mającymi zwiększenie kompetencji uczestników w zakresie angażowania ludzi do działania oraz integrującymi środowisko zaangażowanych mieszkańców Grajewa. Odbiorcami warsztatów byli przedstawiciele i przedstawicielki instytucji i organizacji z Grajewa. Warsztaty pobudziły myślenie o planowaniu i realizacji imprez i wydarzeń społecznościowych budujących poczucie lokalnej tożsamości i wspólnoty, ale co najważniejsze przybliżyły narzędzia pozwalające zwiększyć zaangażowanie i partycypację mieszkańców. Warsztat przyszłościowy „Animacja społeczna” prowadzono na podstawie modelu ERA (E – edukacja poprzez wspólnotowe wytwarzanie wiedzy; R – refleksja nad praktyką życia społecznego w mieście; A – Animacja planowana i realizowana w przyszłości przez uczestników). W programie przedstawiono uczestnikom różne interesujące moduły edukacyjne wykorzystywane w praktyce w Polsce:

- Moduł: Animacja społeczna według metodologii CAL
- Moduł: Analiza trzyletniego procesu animacji społecznej na podstawie wybranych praktyk z Lublina
- Moduł: Instytucje społecznościowe i ich tworzenie na bazie współpracy międzysektorowej
- Moduł: Animator społeczny jako katalizator zmiany społecznej
- Moduł: Opór wobec zmiany
- Moduł: Praca metodą projektu

Warsztat przyszłościowy „Animacja społeczna” **pobudził szanse uczestników na wspólne zaplanowanie działań w Grajewie wraz z potencjalnymi partnerami do projektów społecznych realizowanych przez instytucje i organizacje z terenu miasta.**

Zdecydowanie zauważono potrzebę rozszerzenia wiedzy na temat metod i narzędzi partycypacyjnej diagnozy aktywizującej, edukację na temat procesów grupowych, ról grupowych oraz psychologiczne aspekty zmiany społecznej. Jednak ważnym i niezbędnymi kwestiami, które szczególnie uczestnicy chcą w przyszłości rozszerzać to: **organizacyjne i procesowe aspekty organizowania lokalnej współpracy międzysektorowej wokół wyzwań społecznych.**

Warsztaty przyszłościowe były inspirującym i dającym praktyczne przygotowanie uczestnikom do tworzenia propozycji inicjatyw społecznych w ramach **"Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych"**.

Warsztat przyszłościowy „Moje Grajewo za 10 lat” skierowany był do młodzieży uczącej się w Zespole Szkół nr 2 w Grajewie. Tematem było zaplanowanie działań zwiększających uczestnictwo mieszkańców, w tym szczególnie młodych, w planowaniu i realizowaniu imprez i wydarzeń społecznościowych budujących poczucie lokalnej wspólnoty. Warsztaty pobudziły kreatywność młodych ludzi. Analiza niedoborów sprawiła, że młodzi bardzo chętnie w formie „zabawy” i bez zwracania uwagi na ograniczenia (np. finansowe) zaproponowali różne rozwiązania (faza utopii – fantazji). Ciekawym i ważnym etapem warsztatów była próba urzeczywistnienia i doprecyzowania najlepszych propozycji fazy fantazji, szukania partnerów do zawierania sojuszków. Ustalenie konkretnych kroków dalszych działań dała młodym uczestnikom warsztatów przygotowanie do praktycznych działań inicjatyw społecznych.

Spotkania z przedstawicielami Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Grajewie

W listopadzie i grudniu 2019 roku w ramach działań animacyjnych projektu odbyły się inspirujące spotkania z najbardziej aktywną grupą mieszkańców Grajewa – seniorami (26.11.2019; 28.11.2019; 3.12.2019; 4.12.2019). W ramach tych spotkań zostały wypracowane i spisane wydarzenia aktywizujące mieszkańców miasta, a przede wszystkim włączone do Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych miasta Grajewo na lata 2020-2022.

Konsultacje społeczne inicjatyw społecznych planowanych w ramach "Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych"

W dniach 12.02.20 oraz 18.02.20 roku w Grajewskim Domu Kultury odbyły się **konsultacje społeczne inicjatyw społecznych planowanych w ramach "Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych"**. Celem konsultacji było zebranie uwag, wniosków, opinii, rekomendacji od zainteresowanych osób do projektu „Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych Miasta Grajewo na lata 2020-2022” wypracowanego w ramach projektu „Nasze Grajewo – model wspólnotowego zarządzania rewitalizacją z wykorzystywaniem doświadczeń Turynu”.

W sumie w konsultacjach brało udział 55 osób (17 osób – I spotkanie; 38 osób – II spotkanie). Dwukrotnie większa ilość osób podczas drugiego spotkania świadczy, że forma trafiła do uczestników spotkania i przekazano informacje innym mieszkańcom o inicjatywie. Wiek uczestników był zróżnicowany: od młodych nastoletnich osób do osób w wieku senioralnym. Konsultacje odbywały się w otwartej sali Grajewskiego Domu Kultury, która jest umiejscowiona niedaleko frontowego wejścia. Miejsce zachęcało do uczestnictwa w konsultacjach również osoby, które przychodziły na zajęcia do GDK.

Organizatorzy przygotowali 24 duże plansze z opisem wszystkich poszczególnych propozycji inicjatyw społecznych planowanych w ramach "Planu angażowania mieszkańców i partnerów społecznych" w Grajewie. Plansze postawiono na sztalugach, tak, aby były one dostępne i czytelne dla wszystkich uczestników. **Pomysł zorganizowania przestrzeni "open space" był pomysłem bardzo dobrym, ponieważ sprzyjał dyskusjom i wymianie informacji.**

Po zapoznaniu się z propozycjami inicjatyw w ramach trzech priorytetów, każdy z uczestników indywidualnie zapisywał swoje uwagi i pomysły na kartkach (*possit*) i przyklejał do poszczególnych inicjatyw. Metoda ta zdecydowanie sprzyjała osobistym refleksjom, bez ewentualnej tendencji "wpływu myślenia grupowego". **Sprzyjało to również ważnemu celowi konsultacji, aby wytworzyć atmosferę - "każdy głos jest ważny"**. Metoda ta również sprawiła, że uczestnicy mogli zapoznać się z innymi uwagami uczestników, które sprzyjały kreatywnemu myśleniu. Uczestnicy dołączyli swoje uwagi do każdej z inicjatyw. Spotkania konsultacyjne w

Grajewie w formie bezpośredniej i angażującej bardzo podobały się uczestnikom i na pewno taka forma aktywizacji godna jest powielenia w przyszłości.

Spotkania animacyjne z przedstawicielami organizacji pozarządowych

W ramach działań animacyjnych w lutym 2020 (4.02.2020; 18.02.2020) projektu odbyły się również spotkania w zakresie obsługi systemu WITKAC na realizację zadań publicznych zleczanych przez miasto Grajewo organizacjom pozarządowym oraz definiowania produktów i rezultatów w konkursach ogłaszanych przez Miasto.

3. Rekomendacje

WSPÓŁPRACA:

- Partnerstwo (współpraca) można rozpatrywać w wielu aspektach: zarówno w formalnym, gospodarczym, relacji międzyludzkich, jak i społecznym. Partnerstwo, a zwłaszcza partnerstwo międzysektorowe to forma współdziałania organizacji reprezentujących różne sektory życia społecznego, na rzecz wspólnego celu czy rozwiązania pojawiającego się problemu społecznego, w której wszyscy uczestnicy działają na równych prawach, korzystają ze wspólnych zasobów oraz wspólnie ponoszą odpowiedzialność. Organizacje pozarządowe często nie mają rozeznania, czego mogą oczekiwać od takich partnerów, jak firma. Należy zerwać z takim stereotypem i przyrzeć się uważnie, jakie zadania mają poszczególne sektory, jakimi cechami się charakteryzują i jakie posiadają zasoby. Zrozumienie tych elementów może znacznie przyczynić się do osiągnięcia celu, dla którego współpraca została zawiązana. **Analiza modelu współpracy międzysektorowej w formie warsztatowej dyskusji, to kluczowy i niezbędny temat na przyszłe działania animacyjne.**
- Rozszerzenie dialogu między zróżnicowanymi grupami tj. mieszkańcami, lokalnymi władzami, przedsiębiorcami w celu stworzenia wspólnej wizji danego problemu, tematyki, obszaru. **Aktywne włączenie przedsiębiorców w proces planowania wizji zmian w mieście (współpraca i partnerstwo z biznesem).**
- Stworzenie modelu **współpracy sieciowej**, a nie hierarchicznej, gdzie partnerstwo jest relacyjne i sprawcze (powołując sprawcze zespoły robocze – partnerskie) mające na celu tworzenie dobra publicznego. Współczesne społeczności zaczęły podlegać nowemu rodzajowi logiki – „logiki sieciowej”. Administracje publiczne muszą więc też mieć świadomość tej siły, która tworzy wraz z innymi interesariuszami swoistą triadę: **administracja – instytucje – obywatele**. Stwarza ona nawet pojedynczemu obywatelowi, umiejącemu tę logikę wykorzystać, ogromną siłę.

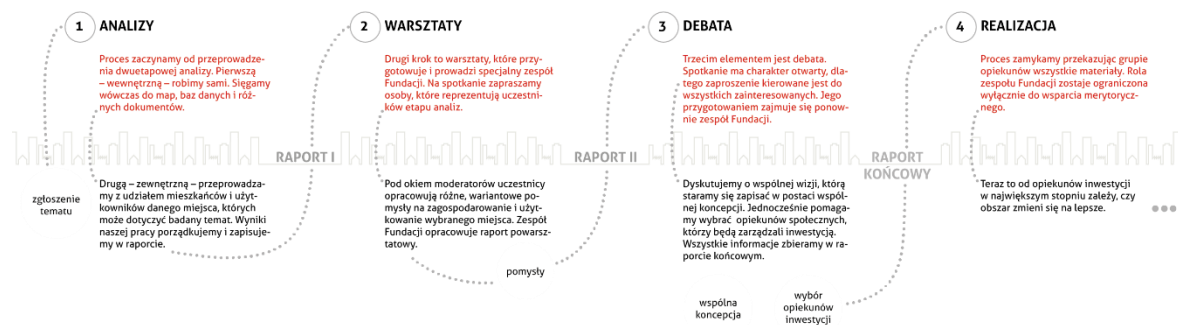
PARTYCYPACJA

- Jest zdecydowana potrzeba rozszerzenia wiedzy na temat metod i narzędzi partycypacyjnej diagnozy aktywizującej, edukację na temat procesów grupowych, ról grupowych oraz psychologiczne aspekty zmiany społecznej. Warsztaty animacyjne dotyczące tych tematów byłyby niezbędne w najbliższym czasie.
- Realne zwiększenie partycypacji poprzez uszanowanie decyzji i potrzeb mieszkańców – zwiększenie wysiłku obu stron: władzy i mieszkańców. Stale zwiększać mechanizmy

partycypacji obywatelskiej, propozycją może być wprowadzenie w mieście **Budżetu Obywatelskiego**, aby zwiększyć sprawczość mieszkańców.

- Zwiększenie inicjatyw społecznych poprzez **eksperymenty społeczne** – np. uwłaszczanie się publiczne. Często rozumienie „dobra publicznego” znaczy, że nie jest „nasze”, a często „niczyje”, a powinno być „wspólne”. Przykładowy eksperyment społeczny – zagospodarowanie przez młodzież np. miejsc zaniedbanych, skwerków, „plomb”, które poprzez planowanie społecznościami uczą kreatywności, sprawstwa i odpowiedzialności.
- Promocja i dotarcie do jak największej ilości osób powinno być ważną kwestią przy organizowaniu w przyszłości jakichkolwiek spotkań animacyjnych czy konsultacji bezpośrednich. Ważne jest, aby wyjść do ludzi, zachęcać aktywnie do partycypowania w inicjatywach społecznych.
- Warsztaty planistyczne skierowane do seniorów w ramach działań animacyjnych pokazały, że grupa ta jest niezwykle zaangażowana. Swoją kreatywnością seniorzy mogliby podzielić się z młodymi mieszkańcami Grajewa w trakcie **warsztatów międzypokoleniowych (partycypacja międzypokoleniowa)**. Mogłoby to przyczynić się również do podzielenia i zrozumienia potrzeb różnych pokoleń (współpraca międzypokoleniowa). Podczas spotkań można wykorzystać np. **technikę PlayDecide** – karcianą grę dyskusyjną, która polega na stworzeniu przestrzeni i podstawy do rozmowy o skomplikowanych, a nieraz kontrowersyjnych sprawach.

Jedną z odmian Warsztatów Planowania Partycypacyjnego jest sposób pracy Fundacji „Napraw Sobie Miasto” – Planowanie Partnerskie, **warto w przyszłości skorzystać z rozbudowanej formy takich warsztatów w poniższym procesie:**

Źródło: <https://partycypacjaobywatelska.pl/strefa-wiedzy/techniki/warsztaty-planowania-partycypacyjnego/>

PERMANENTNA EDUKACJA

- Edukacja komunikacji dwustronnej – równej, polegająca na pozbyciu się hierarchicznego przekazu (zdecentralizowanie komunikacji). Komunikacja ze wszystkimi partnerami społecznymi, tak aby dotrzeć do najniższych szczebli, nie wykluczając nikogo.
- **Edukacja rozumienia „dobra publicznego”**, ponieważ przestrzeń publiczna powinna integrować grupy społeczne z szacunkiem dla ich różnych potrzeb i systemów wartości. Współczesne społeczności zaczęły podlegać nowemu rodzajowi logiki – „logiki sieciowej”. Budowanie sieci społecznych tworzy również zaufanie do partnerów interakcji, co jest bardzo istotne w szerszym kontekście – budowania kapitału społecznego. W tym kontekście wszystkie organizacje publiczne powinny stać się bardziej **współpracujące**, zacierając granice administracyjne.
- Edukacja powinna być realizowana w przestrzeni publicznej, na podwórkach, przy szkołach, pomiędzy domami (wyjście do mieszkańców).